

УДК 378:37.091.59:37.03

СТУДЕНТСЬКІ КОЛЕКТИВИ ТА ЇХ САМОВРЯДНІ СТРУКТУРИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

*Погорілко А.В., студент факультету механізації сільського господарства ВП НУБіП
України «Ніжинський агротехнічний інститут»
Науковий керівник – Распутня Л.П., заступник директора з гуманітарної освіти,
виховання та міжнародних зв'язків*

У аспекті Болонського процесу студентське самоврядування розглядається як невід'ємний елемент освітньо-виховного середовища вищої школи. Студентське самоврядування – потужний фактор демократизації сучасної вищої школи, що сприяє вихованню у майбутніх фахівців лідерських якостей, формуванню громадянської свідомості, активної життєвої позиції.

Студентські колективи, студентське самоврядування, Болонський процес.

Студентське самоврядування – право студентства самостійно вирішувати питання внутрішнього управління, а також мати свої керівні органи.

Основними завданнями органів студентського самоврядування є:
забезпечення і захист прав та інтересів студентів, зокрема стосовно організації навчального процесу;

забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;
сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
сприяння створенню відповідних умов для проживання і відпочинку студентів;
сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
організація співробітництва зі студентами інших вищих навчальних закладів і молодіжними організаціями;
сприяння працевлаштуванню випускників;
участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами;
сприяння проведенню серед студентів соціологічних досліджень.

Листом Міністерства освіти і науки від 3 квітня 2001 року керівникам ВНЗ було доручено забезпечити впровадження студентського самоврядування в практику виховної роботи навчального заклад та затверджено Положення про студентське самоврядування. Це був перший крок в законодавчому визнанні студентського самоврядування в Україні та один з етапів підготовки вступу України до Болонського процесу, який відбувся 19 травня 2005 (у норвезькому місті Берген на Конференції міністрів країн Європи).

Другим етапом стало створення органів студентського самоврядування на рівні держави. У травні 2005 року створено Всеукраїнську студентську раду (ВСР), яка діє як консультативно-дорадчий орган при Міністерстві освіти і науки. Вона є добровільним об'єднанням студентів вузів України. До неї входять близько 300 органів студентського самоврядування (ОСС) вузів України. Створення ВСР стало поштовхом для подальшої активності студентів. Нині це подібних органів можна налічувати десятки. Серед них: Об'єднана рада студентського самоврядування ВНЗ Мінагрополітики та продовольства України (об'єднує 23 голів органів студентського самоврядування аграрних вишів), ВМГО «Українська асоціація студентського самоврядування» (що ввійшла до складу Європейської студентської організації). Нині в кожній області є обласна студентська рада, діють місцеві та районні ради і парламенти.

СЕКЦІЯ 3

«Гуманітарна складова становлення кваліфікаційних фахівців» «Освітні інновації та формування сприятливого соціального середовища»

Роками студентами висловлювалися побажання внесення змін до діючого законодавства, щоб надало органам студентського самоврядування реальних інструментів впливу і управління. Для цього 10 грудня 2009 року відбувається перше установче засідання Студентської ради при Кабінеті міністрів. І представники новоствореної ради беруть участь у роботі Верховної ради України і 19 січня 2010 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 1798-VI «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо питань студентського самоврядування», яким поповнила нормативно-правове забезпечення студентського самоврядування. 10 лютого ці зміни набрали чинності після публікації в «Голосі України» за № 23.

Цими змінами на папері було вирішено найболючіше питання – фінансування, та до сих пір не розроблено механізму використання 0,5% спеціального фонду. Представництво у Вченій раді – нині це не механізм зміни чогось, це просто можливість для студентів бути в курсі основних подій ВНЗ.

Головні проблеми даних об'єднань – вони або є карманним органом певного міністерства чи управління, або такі собі «че-гевари» (революціонери), або про них абсолютно не відомо широкому загалу. Ще один мінус – їх надзвичайно велика кількість, що є не зрозумілим для Європи та світу.

Якщо лідер в студентському колективі на рівні групи розвиває свої здібності так би мовити «без відриву від навчання», то щоб якісно організувати роботу студентського колективу на рівні ВНЗ (до того ж якщо там навчаються тисячі студентів), необхідно навчатися по суті екстернатом.

Активізація діяльності секторів (клубів та центрів за інтересами) – ось до чого потрібно прагнути, так звана «західна модель».

Головне в студентському самоврядуванні – не зловживати своєю так званою владою. Не забувати про основне – захист студентів. Українське самоврядування поки що на 70% перегони між собою, демонстрація власних здобутків. А студенти на 90% творять імідж ВНЗ і країни загалом.

Зупинимося на реаліях «самоврядування» на теренах західного освітнього простору. У північноєвропейських державах студенти досить потужно представлені в університетських радах та комісіях. Наприклад, у Швеції студентам належить три місця у керівному органі університету – стільки ж, скільки й викладачам, а загалом така рада, як правило, складається із 20-25 осіб.

Студентське самоврядування у Європі не залежить від адміністрації вузу чи міністра освіти. Для підтримки своєї діяльності бельгійські студентські спілки отримують фінансування від університетів, а у Швеції студенти напряму сплачують певну суму органам студентського самоврядування. Багато європейських студентських спілок отримують фінансування від своїх урядів.

Основним фактором у румунській системі вищої освіти є великий ступінь автономії вузів. Завжди треба про це пам'ятати, говорячи про конкретні аспекти функціонування університетів. Якщо говорити про вплив студентів на систему університетського врядування, то студенти мають 25% квоту у всіх університетських органах, які приймають рішення, що зачіпають інтереси студентів, включаючи сенат, факультетські ради, комісії з етики, які, наприклад, аналізують причини виключення студента перед тим, як фінальне рішення буде прийнято сенатом. Жоден університетський орган не може ухвалювати рішення, якщо студентські представники відсутні на засіданні.

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

В Румунії немає стандартної схеми фінансування студентського самоврядування. За законом, студентські ради повинні фінансуватися університетами, і ми маємо багато випадків успішної співпраці студентів та адміністрації, коли університет повністю підтримує студентську організацію, забезпечуючи приміщення, адміністративні кошти, відрядження, оплату телефонних переговорів, витрати на утримання офісу.

Щоб відповідати вимогам європейського освітнього простору, Національний альянс студентських організацій Румунії надає дуже великого значення залученню студентів до прийняття рішень. Вони створили мережу із більш ніж 170 студентів, які працюють у цьому напрямку. Їх називають «підбурювачами болонського процесу» (Bologna Instigators). Україна ще перебуває на шляху створення та розбудови інституту «речників болонського процесу». [2]

Німеччина має федеральну державну систему, кожен із 16 штатів має свою освітню політику і відповідає за імплементацію болонських приписів та створення демократичних умов для функціонування органів студентського самоврядування на своїй території.

Участь студентів в університетських радах також регламентується федеральними законами, але зазвичай студенти завжди у меншості. Частка студентів в університетських радах складає від 5 до 15 відсотків. Оскільки існування органів студентського самоврядування у більшості штатів передбачено законом, їм дозволено отримувати фінансування від студентів, яких вони представляють. Це фінансування чимось нагадує податок, який сплачує кожен студент за те, що студентська рада відстоює його права перед адміністрацією. Крім цього, студентські спілки заробляють гроші, надаючи студентам соціальні послуги, такі як студентські проїзні квитки, гранти для малозабезпечених, різні види суспільної та культурної діяльності. Розмір фінансування зі сторони кожного студента варіюється, але зазвичай не виходить з меж 5-10 євро за семестр.

Цікавим є досвід діяльності польських органів студентського самоврядування, які, окрім реального вирішення за допомогою цього інституту власних проблем, мають закріплене законом право брати участь у вирішенні загальноуніверситетських справ. Для цього студентська громада обирає своїх представників до колегіальних органів, які функціонують при університеті. Це – Сенат університету і його комісії, Наукова рада, контрольно-ревізійна комісія, бібліотечна рада тощо. Згідно з законом, максимальна кількість студентів, яку можуть обрати до колегіальних органів «державного» університету, становить 25% загального складу колегіального органу. [1]

У Польщі студентське самоврядування на рівні академічної групи переважно відсутнє. Це зумовлено тим, що академічних груп із постійним особовим складом, за деяким винятком, просто не існує, бо студенти значну частину предметів обирають за власним бажанням і через це постійно опиняються в нових групах. На думку одного з польських студентів, для виборів у Студентські Ради властива повна відкритість і прозорість виборчого процесу, хоча не у всіх університетах цих принципів дотримуються самі функціонери органів студентського самоврядування. Наприклад, вибори у Вищій торгівельній академії відбуваються за участю студентів як денного, так і заочного відділень, а також аспірантів і докторантів, але за наявності різних квот. Кандидати чи групи кандидатів формують команди і провадять передвиборчі кампанії виступаючи з публічними промовами, роздаючи невеличкі подарунки у вигляді безкоштовних тістечок чи чогось подібного.

Суттєвою особливістю органів студентського самоврядування в Польщі є їх потужна матеріальна база і фінансово-правова незалежність від адміністрації навчального закладу. Річний бюджет органів студентського самоврядування, наприклад, Варшавського університету становить близько 200 тисяч доларів на рік. Ці кошти щороку обов'язково, згідно із Законом про вищу освіту, виділяються з бюджету університету на діяльність самоврядування. До цієї суми долучаються добровільні пожертви і внески спонсорів. Площа приміщень, які займає студентське самоврядування Варшавського університету дорівнює 450 кв.м.

СЕКЦІЯ 3

«Гуманітарна складова становлення кваліфікаційних фахівців» «Освітні інновації та формування сприятливого соціального середовища»

Кошти, які виділяються органам студентського самоврядування, витрачаються на діяльність центральних органів студентського самоврядування університету, зокрема на: утримання приміщення і апарату; діяльність органів студентського самоврядування на відділеннях і факультетах, які самостійно розпоряджаються частиною виділених коштів; гранти для студентських товариств і об'єднань, які діють при університеті.

Важливим важелем впливу на адміністрацію ВНЗ органів студентського самоврядування в Польщі є право визначати розмір оплати за навчання в університеті. У випадку тиску з боку адміністрації на активістів студентського самоврядування, останні можуть, умовно кажучи, довести університет до важкого фінансового стану. Ще один, уже не фінансовий, але все-таки суттєвий засіб впливу – це вирішальне право органів студентського самоврядування затверджувати проректора зі студентських питань (в українському варіанті – проректора з виховної роботи).

У Польщі, крім органів студентського самоврядування, в університетах функціонує загальнодержавний студентський парламент, делегатів якого обирають студенти вищих навчальних закладів. Цей орган має дорадчі функції і висловлює позицію студентства стосовно певних законодавчих чи адміністративних змін, які можуть зачепити їх інтереси.

В Україні існує проблема неналежного законодавчого оформлення та, відповідно, необхідність удосконалення нормативно-правової бази функціонування студентського самоврядування. Згідно з існуючим законодавством, права участі студентського самоврядування в розв'язанні питань, що стосуються вищої освіти, є лише декларативними, а порівняно з аналогічними правами професійних спілок – дуже обмеженими. Така юридична незахищеність студентських самоврядних органів лише посилює ефект, викликаний небажанням адміністрації ВНЗ делегувати органам студентського самоврядування свої функції та ділитися з ними певними інструментами впливу.

Отже, студентське самоврядування України розвивається у фарватері європейських традицій самоврядності, проте, потребує якісних трансформацій у законодавчому полі функціонування нашої країни. У освітньо-виховному середовищі вищої школи зарубіжжя та України студентські самоврядні організації є каталізаторами утвердження демократичних принципів і громадських інноваційних змін.

Список використаних джерел:

1. Каюмова О. Участь органів студентського самоврядування та їх об'єднань у формуванні та реалізації освітньої та молодіжної політики / О. Каюмова, Т. Яцків, Я. Хауляк. – Львів: Юриспруденція, 2008. – 176 с.
2. Ванькович У. Студентське самоврядування в Україні / У. Ванькович. – К.: Молодіжна альтернатива, 2004. – 60 с.

В аспекте Болонського процесу студентське самоуправління розглядається як неотъемлемий елемент освітньо-виховного середовища вищої школи. Студентське самоуправління - потужний фактор демократизації сучасної вищої школи, що сприяє вихованню у майбутніх фахівців лідерських якостей, формуванню громадянського свідомості, активної життєвої позиції.

Студентські колективи, студентське самоуправління, Болонський процес.

In the aspect of the Bologna Process student government is seen as an integral part of education and educational environment of high school student government - a powerful factor in the democratization of modern higher education, which contributes to the education of future professionals leadership, creating public awareness, active social life.

Student groups, student government, the Bologna process.